Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 23 АПРЕЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 49 (7552). ★ Мах 3 кеп.

КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Перестройка яра бола парте лостам кхоачашбара, дерритача халкъо лоаттабеча къовсама, общества вахар массе оагІорахьара эргадаккхара хьалашка КПСС а .советски халкъа а вахарера лоархІамерча политически событена — XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена — накъаболхаш дезду советски наха Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 118 шу дизар. 22 апреле Съездий Кремлевски Двореце цу дезача денна хеталь торжественни собрани хилар. Цига вІашагІкхиттабар Москвера а Подмосковьера а производстве хьалха латтараш, КПСС ветеранаш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, Іилмани культураи болхлой. Советски Герзащчарча Низий бІухой. Собране дакъа лоацаш бар доазол дехьара дипломаташ, кхыча мехкашкара баьхка хьаьший.

17 сахьат. Торжественни собране хиннараша тІоараш а тоахаш тІаэц новкъостий **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, И. В. Капитонов.**

Президиуме ба ишта СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советеи Председателий заместителаш, КПСС МГК-ан МК-ан секретараш, Ленински парте ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, Іилманхой, культура деятелаш, военачальникаш, общественни организацей викалаш.

Торжественни собрани хьайиллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара, КПСС МГК-а хьалхарча секретара **Л. Н. Зайкова.**

Съездий Кремлевски Двореце торжественно ек Советски Союза гимн.

Боккха теркам тІабахийта ладийгІар «Социализм кердаяккхара, Ленинизмана тІехьа» яхача КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Г. П. Разумовске яьча докладага.

Торжественни собране дакъа лоацачар дог айденна дІаоал «Интернационал».

Цул тІехьагІа цІейна хетадаь доккха концерт хилар. (ТАСС).

* * *

Самардийнахьа, Грозне, республиканскин театрально-концертин зале хилар В. Н. Ленин ваь 118 шу дизара хетаяь торжественни собрани.

Президиуме— КПСС НохчГІалгІай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, КПСС обкома секретараш В. А. Алехин, Е. В. Тумсоев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценко, республика а г. Грозне а кхыбола кулгалхой. Ухказа ба ишта парте, тІема, къахьегама ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, Іилман культураи делтелаш.

В. И. Ленин ваь 118 шу дизарах йола доклад йир КПСС обкома шоллагІча секретара Д. Г. Завгаева.

Торжественни собране хиннараша койцерт оттадир.

Яхьа дневник

Лаьрхіар кхоачашду

«Чечингагропромстрой» производственни объединенена чуйоагІача гІишлон организацешта эша аьшкабетона изделеш лоаттаеча М. И. Атиев керте латтача Грозненски аьшкабетона конструкцей завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха докхий социалистически декхараш тІанйцад шийтталагІча пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, тхъестълагІча Ерригсоюзни партийни конференцена снйленца накъабахара. Чакхъяьннай ухх шера хьалхара квартал. Мишта кхоачашду цар шоаш денна дош? ДІабахача кхаь бетта цар даьхача толамашка хьежача къаьгга гуш да уж шоай деша дай хилар. Дерригача технико - экономически хьокхамий квартала план кхоачашъярах ханал хьалха рапорт делар завода коллективо. Оттабьча боарамал духгагІа арахийцар цо 362 кубически метр аьшкабетона изделеш, 440 квадратни метр столярни изделеш, итт эзар сома маьха товарни продукци.

Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а толаме кхоачашдаьд цо. Ишта дика лоархІаяьй из паччахьалкхенна пайда бара, арахецача продукцега дІабода мах лохбара заданех а. Къахьегама овсарле лакхъяра квартала план 8,1 процент тІехкхоачашъяьй предприяте болхлоша.

Деша дай бац

Цхьа шу совгІа ха яьннай ГІ. Ахриева цІерагІча Назрановски «Электроинструмент» завода коллективо госприемкагІа къахьега, хІаьта кхо бутт бизаб цо самофинансированен йиззача хозрасчетен кердача системагІа болх бу. Госприемкаи экономически реформан хьалашка къахьегача завода болхлоша доккхий социалистически декхараш тІанйцад пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, XIX Ерригсоюзни партийни конференци хьаеллача денна дика къахьегама совгІат кийчдаь накъабахара. Укх шера хьалхара квартал чакхъяьннай. Цу юкъа бьча балхага хьежача да веларгволаш дац цар гІулакхаш. ТІанйца дехкараш меттел паччахьалкхен план а гаьнна кхоачашъяц цар. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра яьча договорех цар дІа ца кхоачийташ йисар 333 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци, хІаьта маьхала ца йоакхаш йисай цхьа мнллионн 823 эзари сом мах бола продукци. Товарни продукци арахецара план 94,9 процент мара кхоачашъяьяц предприяте болхлоша. Цу хьокхама даькъе тІадниса паччахьалкхен декхар 371 эзар сома маьха да.

Оттабьча боарамал дуккха лохагІа я къахьегама овсарле. Ишта лоархІабац уж арахецача продукцега дІабода мах лохбара, паччахьалкхенна пайда бара, продукце сортноста планах а. Лоацца аьлча, технико - экономически хьокхамех цхьаккха а задани кхоачашъяц машинашъераша.

1-ча Майна накъадолхаш

Болхлойи колхозхойи! Майрра караерзае доалдара керда методаш, къахьегам вІаштІехьбаккхараи цунна стимулировани яраи йола прогрессивни формаш! Караерзае дикагІйола опыт, экономически знанеш!

(1-ча Майна дола КПСС ЦК ТІахьехамаш).

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхозе сихдаь дІахьош да бІаьстан кхашкара балхаш. Йоачан йоацаш денача дийнахьа зехьа ха ца йоаеш, са тессача денз боад къовлабаллалца къахьег. БІаьстн тІехьайиса енадаь юртбоахама культураш агротехнически толашагІйолчхана дІае тІерт ухказа. Йоацца юкъа 200 гектара тІа моша горошекн 50 гектара тІа хохаш дІабийна бьхаб совхоза къахьегамхоша.

Бьцадаарех эггара дукхагІа лаьтта — 240 гектар помидораша дІалоацаргда цу боахаме ухх шера. Уж дІае йолаяьй. Из болх беш ялх агрегат я. Индустриальни технологегІа дІаюв помидораш.

Механизаторашта юкъе яьржача яхье хьалха Цацаев Масуди Вадаев Тасуи ва. Шоашцарча сеяльщикаша цхьана дІа дІадахийтац цар балхе нормаш 50 процент тІехкхоачаш ца еш.

Иштта овсаре къахьега новкъостал ду дукхача хьона денз болх беш Іоаяьча овыто. Масала, Цацаев Масуд кхаш леладеш вола кхойтталагІа шу да. Цхьоа-лагІча класса механизатор ва из.

ХІанзле 60 гектар гаргга дІайийнай помидораш. Беррига болх ялх дийнахьа, е йиллача ханал ши ди хьалха баь бакхка лаьрхІа ба механизатораш. ХІаьта хІанз санна дІахо а къахьега дагалаьцар чакхдаккха цар ша дІакхоачаргхиларах шеко яц.

И. ПЛИЕВ.

СУРТАШ ТІА: «Урожайный» совхоза толашагІа вола механизатор М. Цацаев; помидораш дІаюви йоалла цу боахама агрегат.

Автора сурташ.

КОМСИЙ БЕШАМАШ

Шерра даьржад бІаьстан балхаш Надтеречни района «Набережный» яхача совхоза комсий бешамашка. Уж 260 гектара тІа я. Царех 97 гектара тІа «Изабелла» яха комсаш я.

Механизатораша Сербиев Валус, Нунаев ХІарона, Самбиев Салмана, Магомадов Ильяса гонахьара лаьтта тІера дІадоаккхаш ба, хІаьта хьамукъаяьха комсаш хІанз шпалерах хьалехкаш, йоІаш боахк совхоза къахьегамхой. Балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха а вац.

196 гектар арендни подрядагІа доал де наха дІаеннай. Иштта болх бир геттара пайдане долга хьахьекхар соахка цу хьисапе къахьегача Накостов Абубакара дезало. План 52,5 центнер йолаш хІара гектара тІара 54 центнер комсаш чуйцар цо. Боахаме иззала комсаш чуяр тІехьарча ялх шера духхьал хинна хІама да. Бухсоццаш Абубакара дезалга ялх эзар сом гаргга ахча кхьачар.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іе дага вац из. Укх шера хІара гектара тІара 60 центнерал кІезигаІа йоацаш комсаш чуэца дага ва сесагаца.

Х. ЖАПАРОВ.

ЦаІдола политди

ДІадахача ерача дийнахьа республике цаІ дола политди чакхдаьлар. Цун тема — «Кагирхойи хаи». КПСС областной комитета докладчикаша — партийни, советски, профсоюзни бехкокхамеча болхлоша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, хІаьта иштта, парте городскойи районнин комитетий докладчикаша — къахьегама коллективашка: промышленни предприятей цехашка, мехкдаьтта промыслашка, гІишлон майдашка, колхозашка, совхозашка выступленеш йир.

Укх шера Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 70 шу дуз. Комсомола хургйола юбилей, белгалдоахар докладчикаша, цІаькха а кагирхой Союза исторега хьажа, хІара комсомольски организацие беш бола болх Коммунистически Кагирхой Союзах йолча ленински концепцеца, КПСС XXVII-ча, съезда, комсомола XX-ча съезда белгалбаькхача наькъаца вІаши нийсбе таро лулга да.

Докладчикаша шоай выступленешка къаьстта теркам тІаухийтар комсомольцашен кагирхошен перестройке дакъа лувцара,мохк социально-экономически деГІакхувлила сихдеча цар инициативеи хьинари дегІакхувлара дешашта. Цар дувцар политически дешар эргадаккхара, кагирхошта интернациональни, атеистически, нравственни кхетам балара цІенхаштга теркам тІаахийта безаш хиларах.

Иштта белгалдоахар, комсомольски организацеша беча балха кагирхой шоашта тІехьабоахаргбола къаьгга, общественни лоархІам бола гІулакхаш ца тоъаш хилар. Комсомола комитеташа кулгалхошцара гІулакхаш толхаде ца а ловш, цхьайолча хана пассивно болх бу, къона пронзводственникаш балха хьаэцара, дІабахара, чуІе фусамаш, материальни поощрене фонд екъара санна, иштта кхыдола лоархІаме дешаш къестадеча шоай бокъонех пайда ийбац.

Докладчикаша шоай выступленешка къаьгга дийцар кхонача депутатий балхаца, кагийча наьхен мехкарнйи салоІам вІаштІехьбаккхарца, общежите балхаца, иштта кхыча гІулакхашца бувзам бола дешаш.

НИКЪ БЕХКА ПРИПИСКАШТА

КПСС Нохч - ГІалгІай обкоме хилар республика гІишлон организацейи, предприятейи, общественни организацей кулгалхой совещани. Цига дакъа лаьцар инспектирующн органий викалаша а. Совещане дийцар «ГІишлош хьалъечара гІулакхех, приписка елга, ца даьр даьд ала гІерталга, кхоачамбоацараш нийсдолийталга дІадаккхара де дезарех» дола дош.

Республике гІиш л о ш хьалъеча ухх тІехьарча хана нийслуча кхоачамбоацарех, еча припискех, ца даьр даьд ала гІерталгах бола хоам а беш, лоацца къамаьл дир КПСС обкома гІишлон отдела заведующе И. И. Алмазова. Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдалийтарах гІишлон организацей итташ болча кулгалхошта партийни даькъе бехк баьлга, цхьабараш балхара мукъабалийталга белгалдаьккхар цо. Иштта цІенхаштта критика йир цо приписка еш хиларах, НохчГІалгІай гІишлон управлене подрядни организацешта, цу даькъе СМУ-8, СМУ-5, ДСК, СМУ-2 коллективашта, кхычарна. Иштта гІишлош хьалъеча нийсденнача кхоачамбоацарех а яьча припискех а лаьца совещане къамаьлаш дир республикански халкъа тІахьожама комитета председателя заместителя Е. П. Павлова, республикански «Промстройбанка» управляюще заместителя А. В. Козодубова, республика прокурора заместителя В. И. Морозова, статистика республикански управлене капитальни гІишлон отдела начальника Э. Э. Исмаилова, «Чеченингушагропромстрой» объединене керттерча инженера Х. М. Ахматукаева, НохчГІалгІай гІишлон управлене домостроительни комбината начальнка И. Б. Шадыжева, СМУ-2 керттерча инженера Ю. А. Заурбекова, Грозненски городской Госархстройконтрола председателя А. А. Мапукяна, совещане дакъа лоацаш хиннача кхычар.

Совещане балха итогаш а еш, парте Нохч - ГІалгІай областной комитета секретара Е. В. Тумсоева белгалдаькхар, приписка ераш, ца даьр даьд ала гІерташ, кхоачамбоацараш нийсдолийтараш цхьаккха дича бехказа балийта йиш яц, аьнна. Из духхьал подрядни гІишлон организацей кулгалхошта доагІаш хинна ца Іеш, иштта заказчикаш йолча предприятейи ведомствайи кулгалхошта а доагІаш хилар белгалдаькхар цо. ДІахо дийцар цо, ший ханнахьа кийч а деш, тайп-тайпара отчетни документаци хилийта дезалга.

Ший къамаьл чакхдоалаш цо аьлар: массане а юкъара низаш тІа а дерзадаь, чІоагІа ницъ бехка беза припискаш яра, гІишлош хьалъеча кхыдола кхоачамбоацараш нийсдалийтара. ДІахо вІалла а ла мегаргдолаш гІулакхаш дац уж.

Доккхий толамаш

Урус - Мартановский районе «Труд» совхозе № 2 йола бригада боахаме толашагІчарех цаІ я. Бьцадаараш кхедеча цу бригада кулгалхо ва йоккха опыт йола бригадир Им Николай.

ДІадаха шу чІоагІа беркате хилар бьцадаараш кхедерашта, 115 гектара тІа дІабийна хохаш дина тІабаьлар. Цу шера план 169 процент кхоачашъйир. ХІаьта боахама баь пайда—419 эзар сом.

Укх шера дІабийнача хохаша а дІалаьцай 115 гектар. Бакъда, тІанйца дехкараш кхы а лакхагІа да. ХІара гектара тІара 200 центнер хохаш баха лерхІ укхаза.

* * *

Урусмартановский района «Солнечный» совхоза Генкоев Увайса кулгал деш йола № 7 бригада араяьнай кхай тІа. Укхаза дІаювргьа 30 кетара тІа томаташ, 6 гектара тІа нарсаш, 4 гектара тІа морковка, 7 гектара тІа столови свекла.

Бьцадаараш дІадувргдола кхаш кийчдеш дика къахьийгар механизатораша Хасиев Адама, Виситаев Вахас, кхычар. Гн дІадувш доккхий толамаш доах Г. Резвановас, Л. Батаевас.

Бригада чуйоагІаш 32 звено я дезала подрядагІа болх беш. ХІара гектара тІара план 19 тонн йолча 24 тонн тоаматаш чуэца лаьрхІад укхаза. Нарсаш 15 тонн. Иштта кхыйола культураш кхееш планаш тІехкхоачашъе дош деннад бригадо.

Овсаре къахьег

Ди хьалха догІа дийлха дале а, чунйнна коартолаш дІаювш боахкар «Назрановский» совхоза Беков Махьмад-Гире кулгалдеш йолча № 4 бригада болхлой.

Коартолаш дІаювш дола лаьтта дика кийчдаьд—харшаш даьхад.

Коартолаш дІаювш кхо агрегат лел кхай тІа. Цар тІа болх беш ба Мержоев Сулейма, Хачубаров Хьаднс, Оздоев Бийсолта. Доккхий толамаш доахаш къахьег цар. Цхьа минот зехьа йоайиц. ХІара денна 130 — 140 процент кхоачашду цар шоай декхараш.

— Тахан 100 гектар коартол дІайийна йистедовл тхо, — йоах бригадира. — Бакъда, йоачан юкъе этта мара хьоггехьа йистедаьнна хургдар тхо.

Бригада коа коартолий гувнаш латт. Укхаза кхалнах боахк коартолаш хьахержаш. Цар а дика гІо ду коартолаш дІаювча. Шоашкара хьокхам гойташ къахьегаш ба Султыгова Мадина, Аушева ПаьтІамат, Бузуртанова Тамусн. Шоай бехктокхам а денхараш а дика кхетаду цар.

— Укх шера дІаювш йола сорт «Волжанка» яхаш я. Массане а дика могаю из коартол. Тхоай ма хулла уж дикагІа Іангара яккха хьийжад тхо, — яхаш дувц тока заведующе Ведзижев ГІапура.

Хьалхле лелаераш кІезига бац укхаза. Цавех ба коартолаш кхай тІа хьатІаозаш бола вежарий БековгІар Мухьмади Микаьили, сеяльшикаш Чумаковгlар Макка, Аьсет, Роза, Килоева Зано.

А. МИКАИЛОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: ПЕРЕСТРОЙКА БIУХОЙ ХИЛА

АЗ КХЕТАДЕЧОГIА...

Шовзткъалагlа шу дар са парте дIаэцалга дехаш аз заявленн яъеча хана. Сона чIоагIа бехктокхаме дар из, хIана аьлча, хеталора согя фу дулургда партена. Даьхенна? Тахан чIоагIа дог гIоздаьнна ва со кандидатски стаж доккхий хувцамаш хулаш латтача хана нийсъенна.

Айса лаьца никъ нийса хиларах цхьакха шеко йолаш вац со. Цхьабакъда, кастқаста уйла йосс керта чу: со ца кхеталга дIа-хьогI ер, аьлс. Укх тIехьарча хана дукха дувц гласностах. Партийни собранешка хоз критика, самокритика. Из дика да. Бакъда. критика лра сов тIера ба хIанз. Сога хаьттача из кхераме хIама да. Хlанд аьлча, цхьабараша, гласность, из духхьал критика елга да йоах.

Аз кхетадечогIа, эггара хьалха кхоачамбоацараш дIадахара нижъ лохалга да даьнна гIалаташ теркал делга. Цу тайпара мара нийса решени тIаэца вIашtIехьдаргдац производстве цхьанна а партийни организаце.

Укх тайпара масал доаладе безам бар са. Дукха ха йоаццаш отделочни балхаш де доладеннад тхо хьалдаьча 179 квартира йолча цIенна. Укхаза юххьанца денз кхоачамбоацараш нийсделар. Квартирашка йIовхала система чуюллаш, ваннаш уватта-еча хана пенех яьха йоккхий къоргачи дIа ца къовлаш баьнна дIабахабар сантехникаш. Из беррига кегар гушше а, отделочни балхаш де мара ца дезаш кийча да, аьнна, оттаьча акта тIа кулгаш яздаьдар тха ДСК кулгалхоша а. Нийса дий из? Аз кхетадечогIа-м дац. Къьастта хозрасчетагIа, бригадни подрядагIа болх бе тхо доладеннача хана хIаьта а. Хьалхагlа-м оаха теркал ца деш дита а мегар цу тайпара хIама, бакъда. хIанз оаха хьадаьчох мара хилац бухсоцаш хьаэцаш дар. Кхычар яь брак дIаякхарах тхона хIама лац. Мел ха йоайир, оаха, 30 саго? БIарча кхо ди доадир. Хьажал шо кхаьдийнахьа 6 квартирс кIираш теха, басар хьекха кхычмел эша отделочни балхаш даьнна хургдар тхо кхычар хьовзам баь бецаре. Дукха ха йоаццаш ДСК хIинача хьайиллача партийни собране брак а яь дIабахача сантехнически болхлой адресагIа сайга хаьттача чIоагIа критика йир аз, хIаьта бригада членаша хьадийхар мел яь брак цар чотагIа дIаякхийта еза аьнна. Цхьакха хIама-м даьра хиланзар. Бакълув, нийса да йоахар массане а, собрани йистё а яьлар, оаха мел дийцар диц а делар. Из дар-кх критиках даьнна «беркат».

Тешшаме тахан ала йиш йолаш ва со, цу тайпара мотт-тигаш кхыча подразделенешка а кIезига нийслац, аьнна. Эггара кхерамегIа да тахан оаха отделка еча цIагIа цу тайпара кегар а баь дIабахача новкъосташа хIанз укх сахьате кхыча объекте балхаш деча а гIурт болларгболга. Иштта хьадоагIаш да-кх из: цхьабараша бIаргагучше а брак хьаю, шоллагIбараша из дIайоаккх. МалагIча перестройках дувцаргда укхаза?

Перестройка. Из дош Iогlа, дукхагIа болх бой, дукхагIа ахча а пIдергда, йоах. Тахан перестройка лоархIаме этап йолча хана парторганизаце беш болча партийно-политически балха тIа керттердар из хинна Iа?

Болхло, ахарло, гIулакхера саг дега уйлаца, нигатаца кхетадеш хила веза, хьалха ваьххача тайпара ваха йиш йоацалга, дегIадоагIалга вай воаш юхатеттаргда дIаихача шерашка сеца лаьттаг вай уйлаш. Из кхетаду цхьаболчар, хIаьта а хувцабала магац. Аз айса гIишлошъеча къахьега 20 шу совгIа ха я. БАМ хьалъеча а кIезиг-дукха дакъалаьцад. Цу хана-м йийслацар, из е вож болх бича, мел ахча лургда. Оалаш. Оаха массаза а оалаш дар цаI дар «болх хьаба». ХIанз кхыча тайпара нийслу. Болхолочо эггара хьалха хоатт цу балхах шийна фу лургда. Из-м харцаха дац. Бакъда, нийслу дехараш де кулгалхой ухаш (специалист дика вале хIаьта а). Из нийса дац.

Сайна дагадоахкача дешаех лаьца къамаьл хилар са дукха ха йоаццаш партсобране. Сона хийтачогIа, дукхагIбараша irхетадинзар аз яьхар. дIавала, сов тIехдаьккха дувц Iа йоахар...

Б. КОТИКОВ,
ДСК отделочний бригада кулгалхо, РСФСР заслуженни гIишлохо.

ДИКАЧА НАХАХ

Ший балхах яшаш я

ДикагIа бола къахьегамхой бовза ловш со хилар шийна гучадаьлча, Назрановски маькх еча завода директора М. Машхоева согаьлар:

— Нагахь санна, моттийта а доацаш, дег тIара болх хьабеш бараш хьона безе — тха производства заведующи йола Чапанова Фатима л хьона укх заводе хьалкхийна а, цул совгIа, юххьанца денз, дикагIйола къахьегамхо йолаш хьайоагIаш а.

Предприяте кулгалхочо иштта тешал даьчул тIехьагIа, нийса мича дар, из бIарга ца гуш дIавахача. Цул тIехьагIа из бIаргаго вIашtIехьдаьлар са.

Дукха даьгIар сои Фатимаи цхьацца дувцаш. Дукха дийцар цо ший балхах а вахарах а лаьца. Цун вахаре а, къахьегама новкъа а, кхынаьхачул тIех, ер ма-дий аьнна хIама деце а, цхьабакъда, шоана гучадаргдолаш-м дар, из ший болх цIена хьабеш цунах из лIаш и хилар. Из иштта хиларах тешал ду укх цхьан масала: бархI шера цу предприяте керттера инженер йолаш болх баьчул тIехьагIа, цун ший дехарца, цу денхарех мукъа а ялийта, производства заведующи хьожайир из. МалагIа бахьан дар хьа, из болх хувцар? — аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, Фатимас аьлар:

— Цкъа-дале, сона эшац «хьакмал», шозлагI-дале, со кхийтар сай моттиг къахьегамхошта юкъе хиларах. Вешта аьлча, сона кабинет эшац, болх беза сона. ХIанз я со сай балха тIа.

Белгалдаккха доагIа, завода керттерча инженера денхараш а цо дизза кхоачашдора, аьнна. Из иштта хилара тешал ду предприяте кулгалхоша, завода дуккхача къахьегамхоша. Из иштта хиннадале а, тахан дехкеяьнна хIама дац Фатимай.

Цхьабола болх-м, халагIа ме хул сакъердамегIа а хул. Фатимас а лоархI хIанзара ший болх дуккха а сакъердамегIа. ХIана аьлча, цкъа-дале, заводо арахецача продукце дикал, дукхагIдолча даькъе, шийгара хилар цо кхетадарца. ШозлагIдале, хIанз болхлошца ба беррига цун болх.

Московски кхачан техникум дика дешаш чакх а яькхка, хьамсарча ший мехка къахьегама биографи дIайолае лаьрхIар гIалгIай къонача йоIо. Боккхача безамца тIанйцар из Назрановски маькх еча завода кулгалхоша. Юххьанца технолог хилар. ТIехдика кхоачашдора къонача специалиста ший дехкараш. Цул тIехьагIа, дукха ха а яланзар, лакхе аз ма аллара, завода керттера инженер из оттае.

Дукха ха яьннай цул тIехьагIа. Дукха кулгалхой а, иштта специалисташ а хувцабеннаб цу предприяте. Цхьабакъда, цIаккха хувца ца луш хьайоагIа Фатима. Болх хийцаб, аьнна, ше хувцаеннаяц из. Юххьанца санна, производствах дог а лаэаш, хьайоагIа из.

Завода производства кулгалхо хиларга хьежжа, доккха дукъ да Фатимайна тIалаттар. Юкъ-юкъе моттигаш нийслу арахеца продукци брак йолаш. Лира къовсам лоаттабу цо из тайпа моттиг нийсйолийтарашца. Цкъа гIалат ваьннар кхы цIаьнъаза варгвоацаш чехка нийсача новкъа воаккх. Шозлагlа а, кхоллагIа а брак йолаш продукци арахийцар бехктонхаме а оз. Хlаьта, цунга хьежжа кIезигагIа а я хIанз, брак йола продукци.

Хала ба тха болх, Iалаьмате хала, — яхаш дувц Ф. Чапановас, — шун журналистий бар санна массанена а бIаргагу тха болх а. ХIана аьлча, оаш арахеца газет мо, массанахьа дIанхоач тха продукци а. ТIаккха, шуга ала мича деза, мел бехктокхаме ба тха болх. Цудухьа, тхоай низи хьинари ца кходеш тхоай продукци дикагIа хилийта гIерт тхо. Дерига а дика да тха аьлча-м, бакъдап. Дукха да кхы а кхоачамбоацараш. Тха хIанз керттера денхар ма хулла чехкагIа уж дIадахар даях. Хетаргахьа, тха из гIулакх вIашtIехь а даргда.

Бакълув Ф. Чапанова. КIезига дац заводе цхьацца кхоачамбоацараш. Дукхха моттигаш нийслу хIанз а цахаддаш къувса дезаш. Хlаьта а, Фатима лоархIа ца еш а цун на ца йоалаш а, моттиг нийслац.

ДIаккха ца хиннача тайпара, лира къовсам лоаттабу заводе кхъьегама дисциплина телхаерашцен къоалаш дерашцен. Из тайпа моттиг нийсъелча, эгара хьалха, оарцагIйоаларех я производства заведующи Ф. Чапанова. «Озабезам» яхар юкъера дIа а даькхха, законо дIа ма беххара, хул хIара сага цу хьакъехьа цо тIаэца соцам. Цудухьа, дикка лаьгIденнад предприяте цу хьакъехьара масалаш.

— Ховш ма хиллара, доккхий хувцамаш да вай мехка укх тIехьарча шерашка хулаш латтараш, — йоах тIехьара Ф. Чапановас. — Беррига советски нах санна, цу дог гIоздоахача хувцамаша хьинар а айдаь къахьегаш я тха завода коллектив а. Тхо тешаш да пятилетка кхоалагIа шу лаххача къахьегама хьокхамашца оаха чакхдоаккхаргхиларах.

М. МУТАЛИЕВ,
тха соб. корр.

КОМИ АССР. Цхьан забое вIашагIкхийтар берригача мехка бовзаш бола горняк-аш — «Ростовуголь» объединенера «Майская» яхача шахтера Социалистически Къахьегама шозза Турпал М. П. Чих, «Южкузбассуголь» объединенера «Распадская» яхача шахтера Социалистически Къахьегама Турпал В. М. Гвоздев, «Воркутауголь» объединенера «Воргашорская» яхача шахтера А. П. Потапов. Уж а, иштта Донбасса, Караганда, Эстоне, Подмосковье шахтерски коллективаш кулгалхой а «Воргашорская» яхача шахта А. П. Потапова кулгалду № 7 йолча участка базера дикагIйолча опыта школа доакъашхой хилар. Горнякаша XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена боагIа-ча тайпара нIкъабахара яхь вIашtIехьяккхара опыт дIаэца йовзийтар, бригадни подряд юкъейоалаяра, кердача тайпара доалдарга бовлара проблемаш йийцар.

СУРТА ТIА: дувца дукха да шахтерий - турпалхой. Аьрдехьара аьттехьа — А. П. Потапов, М. П. Чих, В. М. Гвоздев.

В. МАТЫЦИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Малара духьалара къовсам чIоагIбе

Укх деношка КПСС Грозненски горкоме хилар корта бохабу маларашца къовсам лоаттабеча ший лоIамерча Ерригсоюзни общества Грозненски городской совета II-гIа конференци.

Цига дакъа лоацаш бар парте горкома, комсомола комитетий, юстице министерства, санитарни просвещене ЦIен бехктокхаме болхлой, Грознерча организацейн предприятейн къахьегама коллективай викалаш.

Конференци хьайиллар общества Совета председателя Г. А. Айрапетова. Цо дийцар дIадахача отчетни шера бабча балхах, къьастта дика болх барца белгалбаьнача общества доакъашхоех, хIаьта цхьайолча организацешкеи предприятешкеи корта бохабу маларашца мелаш лелачарца къовсам лоаттабелга кулг есса диталгах.

— ДIадахача 1987 шера городера 4525 саг алкогола духьалара законодательство толхадарах тайп-тайпарча методашца бехктокхаме эзав, — аьлар цо, — цу лазара дарба деча учрежденешка 334 саг хьожаваьв.

ДIадаха шу 1986 шераца нийсдича чхьагIара-къаракъа изделеш йохкалга 6 процент кIезигденнад, хIаьта из хьокхам 1985 шераца нийсбича 24 процент кIезигагIа хул.

ДIахо Айрапетова шоаш балха юкъейоалаяча тайп-тайпарча методех, царех боалача пайдах дийцар.

Педагогически училище алкогола духьала лоаттабеча къовсамах дийцар конференце, училища корта бохабеча мадара духьал къовсам лоаттабеча первични организацие председателя О. Н. Черкасовас.

— Сона хетачогIа, — аьлар цо, — хIанз - хIанз саг ше кхетарг ма вий, цо малар дутарг ма дий, яхаш, вагIарах хIама хургдац. Хьалххе а профилактически болх болабе беза цунца. Тха училище цу балха хьакъехьа дика опыт Iоаяьй.

Конференци дIахойихьар республика юстице министра заместителя А. И. Котикова. Корта бохабу маларашца мийнна, цхьацца йирча гIулакхаш леладаьча нахах дийцар цо. Белгалдаькхар, 1987 шера цул хьалхарчз шераца нийсдича корта бохабу маларашца мийначъ наха деш дозуламаш 24 процент кIезигденна хилар.

— Маларца къовсам лоаттабеча тхо цхьаь да, — аьлар «Красный молот» завода мастера А. Я. Писарске. Тха заводе вIалла багIац города партийни, советски, комсомольски органий викалаш. Цар цхьанна хIаманца бала бац, аьнна, хегалу. Сона хетачогIа, нийссагIа хургдар вай деррига низаш вIашагI а теха, из болх лерттIа боре.

Конференце дIахо къамаьлаш даьраша белгалдаьхар цхьацца кхоачамбоацараш, дийцар уж дIадахара тIехьа балха юкъейоалае езача методех. Из чакхйоалаш общества городской совета 53 саг чувоагIа керда состав хержар.

Л. ЧАПАНОВА.

ОАРЦ ДАЛА!

ИШТТА ДОЙ НОВКЪОСТАЛ?

Назрановски района «Маяк» совхозе дукха ха йоацаш дIадоладаьд сомий бешамашкара балхаш. Лоацца-ча хана дукха дехараш кхоачашде дезаш ба бешамаш делаораш: молхаш тоха, гаьнаш яIа, кхыдола профилактически балхаш чакхдаха.

Паров Хаматхана кулгалдеча № 1 йолча бригада даькъа тIа кхаьчар тхо делкъа ханна. ЦаIаш чуийнна развязка еш бар, вожаш тракторашца молхаш етташ лелар.

— Ткъаь шиъ саг ва тха бригаде. Подрядагlа болх бу оаьа. 136 гектара тIа молхаш теха, гаьнаш еIа а царна развязка яь а тахан йистедаргда тхо, — йоах Хаматхана.

Бригаде дукха ба шоашкара масал гойташ болх беш бола нах. Уж ба Нальгиева Дебахан, Оздоева Рахьмат, Курсиева Марем, Полонкоева Марет. Механизаторашка Караджев Хаваж, Албогачиев Тухан, Богатырев Хьасан. Цар порма — дийнахьа 8 гектара тIа молхаш тохар. ХIаьта механизаторий 10—12 гектар тIа молхаш тоха вIашtIехьдоал.

— Подкормка февраль бетта йистеяькхай оаха. Соахкарчул дукха дикагIа. Тхоай йолаш йолча техникана ремонт йир. Бакъда, из тоъаш яц. Къаьна я. Укхаза цхьаннаьха скважина йоаккхаре геттара аттача доалар тха гIулакх. Хий машинашца хьакхухьаш детта дезаш да. Тхоай хьал во доландаь районе «Сельхозхимеца» договор оттадаьд оаха цо шоай транспортн трактораши тхона гIо де хьатергйолаш. Бакъда ший дехкараш лерттIа кхоачашдац «Сельхозхиме», — йоах совхоза сомий цеха начальника Цароев Къурейша.

Цун дешаш бакъ долга ха гаьна ваха везаш хиланзар. Цхьан «Белоруса» тракторист хьатIавера солярка доацаш латт со, аьнна.

— Хье хьавоагIача хана хьажа метагарий хьо солярка да е дац? — хьаттар Къурейша.

— ХIанша хов из, — аьлар вокхо, — бака чу хьежача бIарга мича гу из. Из «лоархIаме» бахьан корадаь, бIарча ах дн болх ца беш дIадихьар трактористо. Вал пайдан бац са, аьнна, цхьаькха тракторист дIавахар.

Иштта «гIо - новкъостал» ду «Сельхозхиме» болхлоша бешамаш лелаеранта. Болх баьб, аьнна, совхозо ахча дала деза царна. Нийса хургдий из?

М. АХИЛЬГОВ.
Сурт диллар
Х.-Б. ИСРАЙЛОВ.

ЙОАХАРАШИ БАКЪДАРИ

ХАРЦ ХАБАРЕХ ХЬАХУЛАР

Укх тIехьарча деношка Гудермесе бахача наха цу города йисте еча биохимически заводал чIоагIагIа хIама дац. Из предприяти зуламе хиларах дола хабараш дIадаьржад ерригача республике, хIаьта цхьаболча «экономически шокъ» енача наха тIахьех биохим хьалъяра духьал довлара. Из бакъдеш доаладу цхьаболча шоаш баьнача «эксперташа» газеташ тIа кепайиттача материалаша, иионимци специалисташа дувцараш, ишта кхыдараш.

Царга ладийгIача хеталу, «цаI децаре дувцаргдацар», аьнна, цудухьа Гудермесе а цунна гонахьа а наха кхерабенна дувц яз. Из дашхара бокъонца болча специалисташка, компетентни нахага хаьттача фу дар-хьогI? аьнна, хет. Мичара лохарга уж? Из декхар шийна тIанйцад «Грозненский рабочий» яхача газета редакце. Цу тIа гIолла арайоакхаш я ер актуальни интервью.

Цу тайпара, медицински лаьрхIа йоацача антибиотикий Ерригсоюзни Iилман-тохкама института керттерча инженера, технически Iилмей кандидата А. Н. БЕЛОУСОВ-НА дош делар:

— Эггара хьалха са безам бар кхераш хабараш даржара бахьанех сайна хетар ала. Сона хетачогIа, из хьахиннад микробиологически промышленность дегIааха р а х и къьастта аьлча, Гудермесе хьалъеш латтача предприяте спецификацехи дар наха кхетадергдолаш а нийса а дIа да дувцарах.

Да-м цкъа дийца а ца Iеш, дийцад цох, бакъда, цхьан оагIорахьара, аргда вай, дийцад цох. Теркам алхха гIишлон гIулакхашта тIабахийта хиннаб, хIаьта моллагIа а промышленни предприяти хьалъеча хана массаза а санна, экологе дешаш хьоа ца деш дитад. ХIаьта къьастта уж дешаш ма дий общественноста дагадоахкараш-м!

Укхаза кхы цхьаькха а да — Кирише белково-витаминни концентрат йоаккха завод болх беш йолчара чоалханеча хьалах центральни газеташ тIа дувцаш аллергически лазараш хьарах хоам арабаьлар. ТIаккха из ца дувцаш цхьаккха а висанзар, мехка тайп-тайпарча моттигашка, иштта вай республике а «кхераме» дувца даькхха из. Технически цох доаллар фуд ха а ца гIерташ (ма дарра аргда вай, из специалисташта мара ховргдолаш дац), дукхаиеша Кирише хиннари хIаьта кхоана Гудермесе хургдани цхьатарра долаш дIалаьрхIар.

— Сенах латт иштта хетадалара гIалат?

— Хетаргахьа, хьалхагIа наьха теркам тIабахийта беза царна йовза ловча микробиологе проблемашта, 16 апреле «Правда» тIа араьяьнна ча «мича горахх вай» яхача статьяна. Цу тIа дизза доашхаш, дизза компетентни дийцар Кирише хиннача событех. Вай кхы а ювцаргья Гудермес, са безам бар тха института отдела заведующена, химически Iилмай кандидата **Михаил Николаевич ЖАВОРОНКОВНА** дош дала.

— Аз дувца доладергда Гудермесе хьалъеча заводе цхьабаршта хеттача тайпара, БВК а йоацаш лизин йоаккхаргьа, аьнна. Из геттара кхыча тайпара йола продукт я. Из аминокислота я. ХьайбашТа долча доакъарца из кхоачамхиллал ца хилча, дикка дукхагIа бала безаш хул царна ялата фуъ. Кхыча тайпара аьлча, цу заводо дикка деза дакъа лоацаргда Кхачан программа кхоачашъяра гIулакха юкъе. Из вайна массанена эшаш а да.

Укхаза ала доагIаш да хьайбашта из доакъара эффективни добавка деррига дунен тIа а луш хилар. ХIаьта из йохкаш геттара бокха пайда эц эггара дукхагIа из хьаева Японен Франце. Ший бахьан доацаш дац, хIара шера килограммах 3 — 4 доллар а телаш 10 эзар тоннал дукхагIа нйеча американцаша хIанз шоай мехка лизин йоаккха заводаш хьалъеш хилар...

ХIаьта лоацца дувцаргда вай из кийъяра башхалонех. Керттерча даькъе из йоаккх свеклай патоках добавкаш а етташ. Царна юкъе хила йиш я БВК е хьажкIий экстракт. Лизина синтез еча дIайохийт лаьрхIа йолча органически средашка мара яха а дегIааха а йиш йоаца микроорганизмаш. Ма дарра аьлча, уж атмосфере йоахалуш яц, мнхо дIахьош а яц.

Гудермесски биохимзаводе пайда эца лерхIача продукце штаммаш (уж а микроорганизмаш я) патогенни яц, вирулентни, токсически, аллергенни свойстваш йолаш а яц. Йолаш йолча нормаегIа лизин Iов мехкдаьтта чакхдоаккхаши мехкдаьтта химеи дуккха дукхагIа йолча продуктел иттаза дукхагIа.

— Из иштта дале а, Александр Николаевич, тахан завод хьалъеча хана а йоакхо е йоагIа хинн фен бассейн лораяра, иштта децнй из? Цудухьа дер фуд?

— Цхьадолча даькъе газаца дIакъеста хIамаш дукхкхар, кагирхой бар хьаеллар кагирхошта культурни салаIара чIоагIа лоархIаме хIама хилар. ХIанз керттера дар фуд аьлча, из дика дIадоладаьр тесса ца дуташ, укхаза салаIа веначун сапаргIата даргдола хьал хьанхоллалга да. Цу даькъе эшар—наха эзди IаьдалагIа гIулакх делга да.

Цул тIехьагIа хьаьшаша чам баькхар баре кийчдаьча тайп-тайпарча вайнаьха даарий. Царна юкъе дар чIаьпилгаш, локъамаш, кIодари - сискали, кхыдараш.

Белгалдаккха дезаш да, баберча даарий ассортимент дIахо мел йодача хана шерлургйолга. Укхаза кийчъергья тайп-тайпара кондитерски, булочни изделеш, бе-бе сокаш, мороженни хургья, иштта укхаза хьаергъя коктейлаш.

ЧIоагIа паргIатен самукъанен я райпо болхлоша кийчъяьча бара зале, укхаза ек тайп-тайпара ашараш. Цу дерригнеша кагирхой теркам тIаозаргба.

ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Х. Султыговас хоам бир, комсомоло бара шефство лелаергхиларах.

У. ГИРЕЕВ.

КАГИРХОШТА ЛАЬРХIА

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ — ЛЕРХIАЧУНГА

1988 шера 1 кварталe Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе лелаяьча социалистически яхьа итогаш

Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхоша 1988 шера цхьоалагIча квартале парте XXVII съезда, цун тIехьа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш общественни производство дегIакхувлалга Iалашдир. Халкъа боахама доакъошка дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад.

Карара шу доладелча денз республикай халкъа боахама доакъой дикка дукхагIйола предприятеши объединенешш йиззача хозрасчетаген шоаш шоашта финансировани ярган яьхай.

1988 шера цхьоалагIча квартала итогаша хьахьоқх, предприятеша кердача хьалашка болх барах экономика тоалуш латталга, цун эффективность а дикала параметраш а лакхлулга.

Лакхъеннай къахьегама овсарле, ниггта продукце боарамаш, дегIаухаш ба боахамий договораш кхоачашдара боарам, дукхагIа терко ю социальни проблемаш къестаяра.

Радикальни экономически реформа кхоачаш а еш, дукхагIйолча производственни коллективаша кхы а эффективнегIа пайда нйбу керттерча фондех, материальни, къахьегама, финансови ресурсех.

Цунца цхьана вежарашха йолча республикай экономически потенциал дегIакхувлача дукха негативни явленеш я, дукхача производственни коллективашка хIанз а перестройка ледара чакхйоах, хьалха санна, биззача боараме пайда нйбац йолаш йолча таронех, резервех, продукце цхьадола лоархIаме тайнаш хьадара паччахьалкхен заказаш кхоачашдаьдац, продукцена поставкаш яра договораш юкъагIдоах, хIанз а мела пайда нйбу Iилма-технически прогрессах карагIдаьнначох.

Къаьсттача предприятешка, гIишлош еча, колхозашка, совхозашка юкъагI а ца боахаш леррагIа болх белга Iалашдац, продукце дикал тоаяра хьакъехьа хIама даьдац. Планаш кхоачаш ца а еш, цIенхаштта тIехьадус капитальни гIишлош яра дакъа.

Баха нах биззача боараме Iалашбац товарашцен деча гIулакхашцен. Ха дIа ца а йохийташ производства хIара участке лакха организовавни, экономически болх вIашtIехьбаккхар, пятилетка кхоалагIча шера паччахьалкхен заказаши, боахамий договораш толаме кхоачашдар, гIулакх пайда а беш леладар, перестройка хIанзле Iоаьча опытах бизза пайда нйбар — из да тахан хIара производственни коллектива керттера декхар.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1988 шера цхьоалагIча квартале Къулбаседа Кавказа автономни республикай промышленни продукце боарам 1987 шера 1-ча кварталца нийсбича 3 процентагара 6 процентага кхоачаш дегIабенаб.

Дукхача производственни коллективашка продукци хьаелга 10 процентага кхачалца а кхы тIех а дегIаденад.

«Оргтехника» яхача производственни объединене продукце боарам 11,1 процентага кхоачаш дегIабенаб. «Промавтоматика» НПО опытни заводе 26,5 процент, «Нефтехимзапчасть» яхача Гудермесски заводе 31,8 процент, кога гIирс беча фабрике — 21,4 процент.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша паччахьалкхен заказал тIех (газоконденсат юкъе а йолаш) 30 эзар тонн мехкдаьтта, 36 млн. кубически метр газ яькхай.

Фенол, полиэтилен, коача газ, доагаду мазут, цемент яккхара дола паччахьалкхен заказаш кхоачашдаьд.

Дагестански, Черсий-Балкхарой, Къулбаседа - ХIирий АССР индустре болхлоша планал тIех дикка дукха металл, машинаш, оборудовани хьаьй.

Къулбаседа - ХIирий, Дагестански, Черсий - Балкхарой, Нохч-ГIалгIай АССР-ий дукхагIйолча хьалхалаттача коллективаша паччахьалкхен предприятех долча Закона хьалашка хIанз болх беш йолча предприятешкеи цехашкен Iилман - технически прогресс юкъекхувлара, уж технически Iалашъяра царна реконструкци яра, еррига участкашка къахьегам эргабаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, бехктохкам лакхбара хьакъеха де дезараш дар бахьан долаш, дIахо производства эффективность лакҳъелга Iалашдаьд.

Баха нах эшача товарашца Iалашбара йола парте а правительства а решенеш кхоачашъеш автономни республикай промышленни предприятей коллективаша чIоагIарIа теркам тIаухийт халкъа боахаме эша товараш дукхагIа арахецара.

1988 шера 1-ча квартале халкъа боахама эша товараш хьадара план ерригача республикаша тIехкхоачашъяьй.

Цхьабакъда, промышленноста цхьадолча доакъошка ассортимент шеръяра, дикал тоаяра хьакъехьа цIенхаштта дола кхоачамбоацараш да.

1988 шера 1-ча январе денз дикка дукхагIйолча промышленни предприятеша йиззача хозрасчетен шоаш шоашта финансировани ярен хьале болх бу. Цу предприятешка хьалхарчул сихагIа продукцега дIадодар лохлу, *продукцена поставкаш яра договорни денхараш* кхоачашдара боарам дегIаух. Цу ханна, доалдара кердача механизма совленех ма боагIа пайда эца вIашtIехьдалац.

Къулбаседа Кавказа автономни республикай промышленни предприятешта продукцена поставкаш яра договорни денхараш, пайда бара оттаяь заданеш кхоачашъе вIашtIехьдаьннадац.

ДукхагIйолча предприятешка, хьалха санна, дукхагIйола продукци бетта тIехҳьарча деношка хьаю, из бахьан долаш продукци во хул, доалдоацаш материальни а доагора - энергетически а ресурсаш йоаю, продукцега дIадодар лакхду, из производствана хулача пайда Iаткъ.

1988 ШЕРА 1-ЧА КВАРТАЛЕ ПРОМЫШЛЕННОСТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхен заказата хьежжа, потребителаша даьча договорагIа вIаши лоаттадеча бувзамашка гIолла продукцена поставкаш яра план кхоачашъяр	98,2	99,5	99,0	98,9
ДIадахача шера цу ханаца нийсбича промышленни производства боарам	102,6	105,4	105,9	106,0
Халкъа эша товараш арахецара план кхоачашъяр	103,8	103,7	104,2	104,7
Пайда бара план ниггта кхоачашъе мег	94,1	94,2	97,5	98,2
Промышленни предприятей дукхал	146	146	124	198
Продукцена поставкаш яра план кхоачаш ца яраш	20	13	11	15

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Вежарашха йолча автономни республикай агропромышленни сектора цу даькъе интенсификаци яра, производство дIахо эргаяккхара, къахьегам вIашtIехьбаккхара, доалдара керда методаш юкъейоалаяра хьакъеха мероприятеш кхоачашъяьй.

Колхозни а совхозни а кхашка бIаьсти юв культураш дIаюьш латт, гурахьа дийнача ялаташта доалду. Вежарашха йолча республикай къахьегамхоша хьайбаш Iангара доахаш латт, керттера продукци хьаяра темпаш дегIаухаш я.

Цунца цхьана вежарашха йолча республикай агропромышленни комплексе дукха кхоачамбоацараш да. Цхьадолча боахамашка лоха я хьайбай продуктивность, дукха хьайбаш къе дов.

Цхьайолча колхозаша, совхозаша 1988 шера 1-ча квартале хьайбай продукташ йохкара хьалхашка оттаяь план кхоачашъяьяц, дIадахача шера цу ханаца нийсдича из арахецара боарамаш лохдалийтад.

1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ КОЛХОЗАШКА, СОВХОЗАШКА ХЬАЙБАН ПРОДУКЦИ ЯККХАР:

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича дулх даккхар	117	109	105	105
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича ерриге яькхха шура	102	104	108	102
Беттача цхьан Iаттагара яькхха шура — кг	530	674	646	407
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича хIара котама тIехьара гулдаь фуаш	92	98	92	105

1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ ХЬАЙБАН ПРОДУКТАШ КИНЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доахани коа тIара салхазараш	127	114	116	116
Шура	107	106	106	104
Фуаш	93	116	116	112
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича хьайбай продукци кийчъяра боарам:				
Доахани коа тIара салхазараш	129	109	107	105
Шура	103	103	108	102
Фуаш	91	99,5	96	104

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

ГIишлон организацеша капитальни гIишлош хьалъелга тоадара, къахьегамен технологически дисциплина чIоагIъяра, доалдара керда методаш юкъекхувлара хьакъехьа мероприятеш чакхъяьхай, дукхагIа теркам тIабахийтаб соцкультбыта объекташ хьалъяра.

ЛеррагIа чакхъяьхай коллективни подрядага довлара мероприятеш.

Цунца цхьана, капитальни гIишлош еча дукха кхоачамбоацараш да. Ерригача автономни республикаша керттера фондаш болх бе йолаялийтара планаш кхоачашъяьяц, биззача боараме караерзаяц хьакъестаю капитальни вложенеш, дукхха а объекташ йиллача хана дIалулга Iалашдаьдац. Бахача наха лаьрхIа хьалду цIенош, школаш, больницаш, клубаш, ниггта кхыйола социально - культурни лоархIам бола объекташ хьалъелга ледара долаш дус.

Укх шера гIишлонхоашта хьалхашка латтараш низткъала планаш я. Цар укх шера хьалхарча шерашкарчул дикка дукхагIа соцкультбыта объекташ эксплуатаце дIаяла еза. Цудухьа гIишлош хьалъяра темпаш, цар дикал лакхъяр хIара къахьегама коллектива хIара дийнахьара декхар а хинна дIаотта деза.

ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛЕ КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХАЛЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (КОЛХОЗАШ ЮКЪЕ А ЙОЛАШ):

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	17	69	79	93
Наха чу баха цIенош эксплуатаце дIадалара план кхоачашъяр	3	125	132	130
Капитальни вложенеи лимитагIа пайда эцар	83	91	91	87
ГIишлон - монтажни балхий лимитах пайда эцар	78	88	95	84
Капвложеней шера йолча лимитах чуIе фусама еча пайда эцар	14	19	19	16

ТОРГОВЛИ

Мах беча организацей коллективаша шоай балха тIа кхоачамбоацараш дIадахара хьакъехьа тайп - тайпара де дезараш кхоачашдир.

Автономни республикашка цхьайола кхачанча продукташ, промышленни товараш дохкалга дегIаденад.

Цхьабакъда, торговле организаце цхьадола кхоачамбоацараш да.

Къулбаседа-ХIирий АССР-гара дIаниккхача Къулбаседа Кавказа автономни республикай мах беча организацешта цхьадола промышленни а кхачан а товараш ца тоъарах, перестройка мела чакхъяхарах, 1988 шера 1-ча квартале юкъара кхача юкъе а болаш, паччахьалкхен торговле, потребительски кооперативни торговле розничний товарооборота планаш кхоачашъяьяц, биззача боараме караерзаяц хьакъестаю капитальни вложенеш, дукхха а объекташ йиллача хана дIадулга Iалашдаьдац. Бахача наха лаьрхIа хьалду цIенош, школаш, больницаш, клубаш, ниггта кхыйола социально - культурни лоархIам бола объекташ хьалъелга ледара долаш дус.

Укх шера гIишлонхоашта хьалхашка латтараш низткъала планаш я. Цар укх шера хьалхарча шерашкарчул дикка дукхагIа соцкультбыта объекташ эксплуатаце дIаяла еза. Цудухьа гIишлош хьалъяра темпаш, цар дикал лакхъяр хIара къахьегама коллектива хIара дийнахьара декхар а хинна дIаотта деза.

1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперативнии торговле розничии товарооборота план кхоачашъяр	93	101	98	99,2
ДIадахача шера цу ханаца нийсдича	99,9	101	97	102

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАР

1988 шера 1-ча квартале бахача наха маьхах гIулакх деча службай беррига болхлой шоай планови декхарех лоархIабабьбац. Декхарийла бисаб Нохч - ГIалгIай, Дагестански АССР-ий болхлой. Цунца цхьана дIадахача шера укх ханаца нийсдича боарам дегIабенаб.

Хьалха санна, быта служба предприятешка цхьацца кхоачамбоацараш да. Мела юкъекхувл къахьегам вIашtIехьбаккхареи стимулировани ярен прогрессивни форме, массе а хана заказаш йиллача хана кхоачашдац, кхоачашбеча балха дикал лоберча боараме хул.

Юрташка кхоачамболлаш гIулакхаш диц. Цхьайолча юрташка быта служба предприятеш яц, дукхача предприятешка лакха квалификаци йола болхлой тоъац. Бахача наха гIулакх деча предприятей сетеш шеръяра гIулакх во лел, хIаьта болх беш йолча предприятешка йолаш йолча производственни мощностех бизза пайда нйбац.

«Грозиефтеоргсинтез» яхача производственни объединенена чуйоагIача центральни приборо-ремонтни мастерской коллектиае массане а лоархIаш саг ва къахьегама а производства а ветеран Судаков Петр Евгеньевич. Ялхайтта шу даьннад из пенсе ваха, бакъда, ший новкъостех дIахада маганзар цунна, цудухьа дIахо а болх бе висар из укхаза.

Петр Евгеньевич ший профессегIа гIорваьнна говзанча ва, еза а хеташ делаю цо коммунистически къахьегама ударника сийдола цIи. Из ва 9 — 11 пятилеткай ударник, дукхаза котвийннав социалистически яхье. Цох тешал деш я цун наькха тIа лепа массехк знак, хIаьта цо болх бу бригада «коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи лелаеш а я.

Контрольно-бустамий приборий слесара Евлоев Султана чIоагIа могаву П. Судаков из ший хьехамча хинnав яхаш, белгалвоах. ХIаьта ниггта цох ала дIайха дешаш кIезига дац мастерске партийни организаце Маляренко Борис Михайловича, слесарий Мартынов Виктора, Черняев Сергея, Титов Сергея, токара Мантаев Iарбе, дукхача кхычар. Шоай даь а даьдаь а метта лоархI цар массане а аьсала, Iнмерза вола П. Судаков. Укх деношка 60 шу дизад мастерске болх бе йолаенна, хIаьта царех 50 шу совгIа цо ухаза къахьега а даьннад.

СУРТА ТIА: слесарь, производства а къахьегама а ветеран П. Судаков.

Р. АУШЕВА сурт.

Сунженски АТП болх беча водителашта чIоагIа накъавоалаш саг ва бензовоз лехкаш вола шюфер Хашагульгов Ахьмад. Ткъаьи ялхайттагIа шу да цо водителла болх каралаьца. Цу юкъа цунна карагIдийннарий беза мах беш Ахьмада еннай «За трудовую доблесть» яха медаль. Къахьегама ветерана наькха тIа зов деш ек «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк Знак. Из ва 11-ча пятилетка а коммунистически къахьегама а ударник. Чот а йоацаш дукха я цунна енна сийлен грамоташ, премеш, маьхера совгIаташ. Новкъостий тешам а бенна Ахьмад херкав бригада совета членалла.

Цу дерригнеца цхьана А. Хашагульгова хьинаре кхоачашду хьехамча декхараш а. Предприяте водителашта юкъе кIезига бац дерттIа машин лехка цо Iомабаь нагирхой, тахан шоай хьехамча нийсса Ахьмадаца цхьана болх беш ба къона водителаш Точиев Къурейш, Угурчиев Халат, Каснев Хьамзат, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Производства а къахьегама а ветеран, нагирхой хьехамча водитель А. Хашагульгов.

Р. АУШЕВА сурт.

ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛЕ БАХАЧА НАХА МАЬХАХ ГIУЛАКХ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Бахача наха маьхах гIулакхаш дара план кхоачашъяр	85	100,0	103,2	96,4
Бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр	98	103,2	103,1	100,9
Юрташка бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр	97	102,9	98,5	97,1

СОАХКА ЦУ ХАНА ХИННАЧУНЦА НИЙСБИЧА ПРОМЫШЛЕННИ ПРОИЗВОДСТВА БОАРАМ

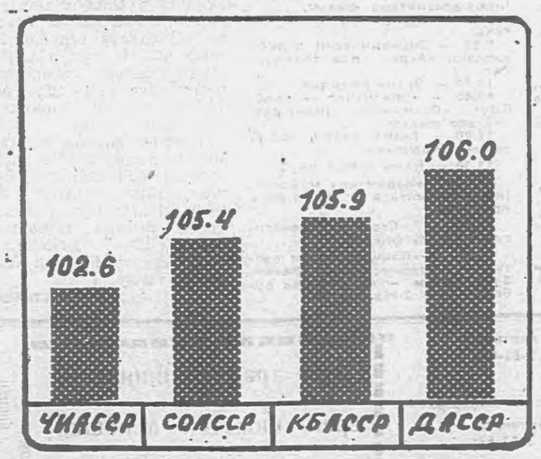

ШУРА КИНЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

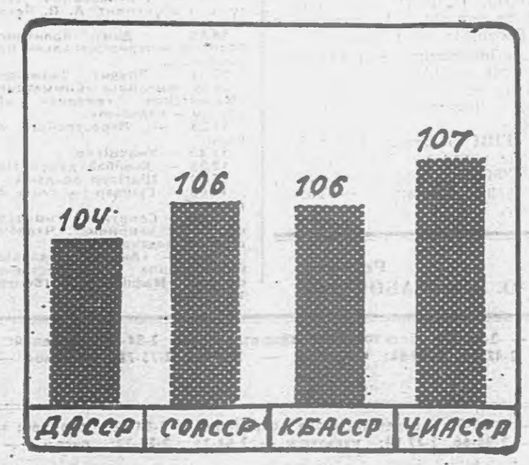

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ КООПЕРАТИВНИИ ТОРГОВЛЕ РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ЮКЪАРЧА БОАРАМА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР